

แนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
**GUIDELINES FOR MANAGEMENT OF ZERO WASTE SCHOOL
UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

เอกบุรุษ จำรูญศิริ¹, ศักดินาภรณ์ นันท์², อรทัย จิตไรสง³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Aekburut Jumroonsiri¹, Sakdinaporn Nuntee², Orathai Jitthaisong³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: spspyssss@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียน และ 3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 86 คน และครู 291 คน รวมทั้งสิ้น 377 คน ได้มาจากการเปิดตารางเครจซี่ มอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Morgan, 1986) และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จากขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99 ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง และขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จำนวน 9 คน เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ มีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 2.31) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.31) และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ และ ด้านนโยบายและแผนการ

ดำเนินงาน 2. แนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านนโยบาย และแผนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงานมีกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 10 วิธี 2. ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 5 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 11 วิธี 3. ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 9 วิธี 4. ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 6 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 9 วิธี 5. ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 11 วิธี และ 6. ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 12 วิธี 3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.46)

คำสำคัญ: แนวทาง; การบริหารโรงเรียนปลอดขยะ;

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1. to study the current conditions, desirable conditions, and priority needs of zero waste school management guidelines for schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. 2. to develop waste-free school management guidelines of schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. 3. to evaluate the guidelines zero waste school management of schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. The research is divided into 3 phases: Phase 1: Study of the current conditions, desirable conditions, and priority needs. The sample consisted of 377 people, comprising 86 school administrators and 291 teachers, drawn by using Krejcie & Morgan's sample size criteria and stratified random sampling from the size of educational institutions. (R.V.krejcie & D.W.Morgan,1986) The questionnaire was use for data collection, it was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability value for the entire version equal to .99. Phase 2: Development of zero waste school management guidelines was divided into two steps as follows: Step 1: entailed in-depth interviews with three educational administrators by purposive selection, using a semi-structured interview. Step 2 was on a focus group discussion among 9 qualification as stakeholders and involved in the administration of a zero waste school. Phase 3: Evaluate guidelines for managing waste-free schools. Guidelines were evaluated by 5 experts. Quantitative data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. and the modified priority needs index. Qualitative data analysis by means of content analysis The research results found that 1. Overall, the current conditions of zero waste school management were at a high level ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 2.31 while the desirable condition of zero

waste school management were at the highest level. ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.31) And the modified priority needs index for zero waste school management were as follows : (1) operation of zero waste school activities ($PNI_{\text{modified}} = 0.2960$) (2) the application of the Sufficiency Economy Philosophy to promote environmental quality.(3) participation process (4) Knowledge promotion and understanding of solid waste management (5) the achievement of zero waste schools , and (6) policy and operational plans. 2. The guidelines for zero waste school management consisted of six components: (1) Policy and operational plans consisted of 3 operational methods, 3 activities, and 10 methods of practice; (2) Knowledge promotion Understanding of solid waste management consisted of 3 operational methods, 5 activities, and 11 methods of practice; (3) Participation process consisted of 3 operational methods, 3 activities, and 9 methods of practice; (4) Operation of zero waste school activities consisted of 3 operational methods, 6 activities, and 9 methods of practice; (5) The application of the philosophy of Sufficiency Economy to promote environmental quality consisted of 3 operational methods, 4 activities, and 11 methods of practice; and (6) the achievement of waste-free schools. consisted of 3 operational methods, 3 activities, and 12 methods of practice. 3. The overall assessment level of the guidelines for zero waste school management guidelines by 5 experts was the highest level. ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.49) The order, from highest to lowest, is utility ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48), followed by propriety ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.53), and feasibility ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.46).

Keywords: Guidelines; Management of Zero Waste School;

บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังเผชิญกับสภาวะวิกฤตของปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญและนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากการที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศตนเอง ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ของโลกอย่างฟุ่มเฟือย ในขณะที่เดียวกันก็มีการปล่อยของเสียและมลพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการผลิตสู่สิ่งแวดล้อมจนเกินขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะกำจัดได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน ปัญหาภาวะเรือนกระจก การสูญเสียความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลาย หลายทางชีวภาพ สภาพภูมิอากาศแปรปรวน เกิดมหันตภัยทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย แผ่นดินไหว สึนามิ ซึ่งมีสาเหตุจากการสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมการบริโภคของประชาคมโลกอย่างฟุ่มเฟือย สภาวะวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกตระหนักถึงปัญหาและแสดงความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และสร้างสรรค์สังคมที่ยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมศึกษาในเวทีผู้นำโลกในการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมมนุษย์ (The United Nations Conference on the Human Environment) ที่เมืองสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อปี พ.ศ.2515 (ค.ศ.1972) การประชุมครั้งนี้เป็นที่มาของวันสิ่งแวดล้อมโลก (World Environment Day) คือวันที่ 5 มิถุนายน ของทุกปี โดยมีข้อเสนอแนะข้อ 96 (Recommendation 96) กล่าวถึงการพัฒนาสีเขียวสิ่งแวดล้อมศึกษาในทุกระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ และสาธารณชนทั่วไปตลอดจนการฝึกอบรมและการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาและได้เสนอแนะว่าควรมีโปรแกรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาระหว่างประเทศขึ้น (สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี, 2559)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แจ้งแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559-2564) ตามนโยบายของรัฐบาลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกและรณรงค์คัดแยกขยะประเภทมูลฝอยต้นทาง ให้แก่นักเรียนและเยาวชนในสถานศึกษาทุกแห่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในการให้ความรู้สร้างเจตคตินำไปสู่การมีความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในด้านการจัดการขยะน้ำเสียมลพิษทางอากาศมีเป้าหมายเชิงนโยบายให้ทุกโรงเรียนดำเนินงาน โรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการสร้างจิตสำนึกการบริหารจัดการขยะน้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ พ.ศ. 2559-2564 เน้นการสร้างวินัยและจิตสำนึกให้พลเมืองด้านการคัดแยกขยะ การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมในการดูแลและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำนักพัฒนางานนวัตกรรมจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การสร้างเครือข่ายสถานศึกษาที่ดำเนินกิจกรรม ลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ การรวบรวมขยะเพื่อส่งไปกำจัดอย่างถูกต้อง ปลูกจิตสำนึกการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในสถานศึกษา สร้างระบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการจัดการขยะภายในสถานศึกษา ปลูกฝังลักษณะนิสัยรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่สถานศึกษาปลอดขยะอย่างแท้จริงและขยายผลต่อจนกลายเป็นสังคมไร้ขีดต่อไป โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ได้จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนนำร่องโครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละ 50 โรงเรียนเพื่อดำเนินการให้ครอบคลุมขอบข่ายของงานด้านการจัดการขยะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยเล็งเห็นว่าจะเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากได้มีการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 การที่ผู้บริหารโรงเรียนทราบถึงแนวทางการขับเคลื่อนหรือการประยุกต์ใช้แนวคิดในการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะ โดยเฉพาะปัญหาในการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และจัดทำข้อเสนอที่เหมาะสมในการกำจัดขยะในชุมชนใกล้เคียงต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะท้อนศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นการต่อยอดความรู้ที่ได้จากห้องเรียนและจากการทำกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับครัวเรือน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการศึกษาการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนปลอดขยะระดับประเทศ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยใช้กระบวนการวิจัยในการหาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะที่จะได้มาซึ่งแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะที่จะสามารถนำไปเป็น

แบบอย่างในการนำไปใช้ในสถานศึกษาที่ต้องการที่จะพัฒนาให้เป็นโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) เพื่อให้ผู้บริหาร ครู ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานที่สนใจ นำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนปลอดขยะตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียน
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ระยะที่ 3 เพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 112 คนและครู จำนวน 1,214 คน รวมทั้งสิ้น 1,326 คน

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (R.V.Krejcie & D. W.Morgan, 1986) และสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้ตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 86 คน และครู จำนวน 291 คน รวมทั้งสิ้น 377 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโรงเรียนพลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 สำหรับเก็บข้อมูลจากตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินเครื่องมือวิจัย จำนวน 4 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการดำเนินงานโครงการโรงเรียนพลอดขยะ จำนวน 1 คน และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IC) โดยใช้สูตรของ โรวินELLI (Bovinelli) และแฮมเบิลตัน (Hamblenton)

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนพลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในระยะที่ 1 ที่มีค่า PNImodified สูงสุด 3 ข้อแรก

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษา ในระยะที่ 2 คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนพลอดขยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ตามกรอบแนวคิดซึ่งประกอบด้วย เกณฑ์ในการประเมินสถานศึกษาโรงเรียนพลอดขยะ 6 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน 2) การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย 3) กระบวนการมีส่วนร่วม 4) การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนพลอดขยะ 5) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 6) ผลสำเร็จของโรงเรียนพลอดขยะ

4. แบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนพลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้แก่ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Useful Standards) โดยแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมซองจดหมายตอบกลับทางไปรษณีย์จำนวน 377 ชุด ไปยัง

ตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 86 ชุด และครู จำนวน 291 ชุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัล โรงเรียนปลอดขยะ “ระดับดีเยี่ยม” ระดับเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเลย เขต 1 ในการให้สัมภาษณ์ พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย ถึง ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญ และติดต่อด่วนนัดหมายวัน เวลา ประเด็นที่จะทำการสนทนากลุ่ม

4. การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อทำ หนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการบริหาร โรงเรียนปลอดขยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และนำแบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พร้อมส่งหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมิน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหาร โรงเรียนปลอดขยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

2. การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การยกร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่มข้อมูล เชิงคุณภาพที่ได้ นำไปจำแนก จัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และตีความตามกรอบแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธี การศึกษา ขอบเขตการวิจัย วัตถุประสงค์ และข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอด ขยะ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันข้อมูลสำหรับการยกร่างและตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอด ขยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

4. การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ร้อยละ (Percentage : %) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลอย เขต 1 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหาร โรงเรียนปลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหาร โรงเรียนปลอดขยะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1

ข้อ	การบริหารโรงเรียน ปลอดขยะ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	สภาพที่พึง ประสงค์		แปลผล	ค่าความ ต้องการจำเป็น (PNI _{modified})	ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.			
1.	ด้านนโยบายและ แผนการดำเนินงาน	3.87	1.13	มาก	4.88	0.33	มากที่สุด	0.2600	6
2.	การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการ จัดการขยะมูลฝอย	3.84	1.16	มาก	4.92	0.27	มากที่สุด	0.2810	4
3.	กระบวนการมีส่วนร่วม	3.76	1.19	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	0.2925	3
4.	การดำเนินกิจกรรม โรงเรียนปลอดขยะ	3.78	1.13	มาก	4.90	0.33	มากที่สุด	0.2960	1
5.	การประยุกต์ใช้หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงส่งเสริม	3.79	1.16	มาก	4.90	0.30	มากที่สุด	0.2928	2
6.	คุณภาพสิ่งแวดล้อม ผลสำเร็จของโรงเรียน ปลอดขยะ	3.82	1.16	มาก	4.89	0.32	มากที่สุด	0.2800	5
โดยรวม		3.81	2.31	มาก	4.89	0.31	มากที่สุด	0.2800	

จากตารางที่ 1 พบว่า แนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 มีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$, S.D. = 2.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากไปน้อย

3 อันดับแรก คือ ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 1.13) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 1.16) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 1.19) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.27) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.33) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.86$, S.D. = 0.35) ความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ลำดับที่ 1 (PNI_{modified} = 0.2960) ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ลำดับที่ 2 (PNI_{modified} = 0.2928) ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ลำดับที่ 3 (PNI_{modified} = 0.2925) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ลำดับที่ 4 (PNI_{modified} = 0.2810) ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ลำดับที่ 5 ผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ (PNI_{modified} = 0.2800) และลำดับที่ 6 (PNI_{modified} = 0.2600) ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน

2. ผลการวิเคราะห์การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน มี 3 วิธีดำเนินการ 3 กิจกรรม/โครงการ 10 วิธีปฏิบัติ 2) ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย มี 3 วิธีดำเนินการ 5 กิจกรรม/โครงการ 11 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม มี 3 วิธีดำเนินการ 3 กิจกรรม/โครงการ 9 วิธีปฏิบัติ 4) ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ มี 3 วิธีดำเนินการ 6 กิจกรรม/โครงการ 9 วิธีปฏิบัติ 5) ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มี 3 วิธีดำเนินการ 4 กิจกรรม/โครงการ 11 วิธีปฏิบัติ และ 6) ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ มี 3 วิธีดำเนินการ 3 กิจกรรม/โครงการ 12 วิธีปฏิบัติ

3. ผลการวิเคราะห์การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง การบริหารโรงเรียนพลอดชยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ทั้ง 6 องค์ประกอบ โดยภาพรวมและรายด้าน

แนวทางการบริหาร โรงเรียนพลอดชยะ	ความ เหมาะสม		แปลผล	ความ เป็นไปได้		แปลผล	ความเป็น ประโยชน์		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านนโยบายและ แผนการดำเนินงาน	4.30	0.60	มาก	4.30	0.27	มาก	4.70	0.60	มากที่สุด
2. การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการ จัดการขยะมูลฝอย	4.40	0.65	มาก	4.20	0.45	มาก	4.50	0.50	มากที่สุด
3. กระบวนการมีส่วนร่วม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4. การดำเนินกิจกรรม โรงเรียนพลอดชยะ	4.60	0.42	มากที่สุด	4.50	0.35	มากที่สุด	4.70	0.35	มากที่สุด
5. การประยุกต์ใช้ หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม	4.40	0.65	มาก	4.30	0.60	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
6. ผลสำเร็จของ โรงเรียนพลอดชยะ	4.70	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.53	0.53	มากที่สุด	4.41	0.46	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความเหมาะสมของแนวทางการบริหารโรงเรียนพลอดชยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53, S.D. = 0.53$) โดยมีความเหมาะสมของแนวทางการบริหารโรงเรียนพลอดชยะ จำแนกรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.80, S.D. = 0.45$) รองลงมา คือ ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนพลอดชยะ ($\bar{x} = 4.70, S.D. = 0.45$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.30, S.D. = 0.60$) ความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารโรงเรียนพลอดชยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41, S.D. = 0.46$) โดยมีความเป็นไปได้ของเกณฑ์ในการประเมินสถานศึกษาโรงเรียนพลอดชยะ จำแนกรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.60, S.D. = 0.55$) รองลงมา คือ ด้าน

การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.35) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.45) ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.48) โดยมีความเป็นประโยชน์ของเกณฑ์ในการประเมินสถานศึกษาโรงเรียนปลอดขยะ จำแนกรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.35) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.50)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 มีประเด็น 3 สำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีสมรรถนะด้านนโยบายและแผนการดำเนินงานสูงเป็นอันดับแรกและมีสมรรถนะด้านกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร จุงวงษ์สุข (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโครงการโรงเรียนปลอดขยะผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการจำเป็นตามลำดับดังนี้ความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) มากที่สุด 5 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหา หรือโอกาส อุปสรรคที่มีอยู่ในการทำโครงการโรงเรียนปลอดขยะ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการในบริบทของตนเอง ลำดับที่ 2 ได้แก่ การเขียนโครงการโรงเรียนปลอดขยะมีกระบวนการส่งเสริมและการสร้างวินัยในการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียน ลำดับที่ 3 ได้แก่ โครงการโรงเรียนปลอดขยะ ได้กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการทุกคนมีบทบาทหน้าที่โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ลำดับที่ 4 ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการเขียนการขอเสนอโครงการโรงเรียนปลอดขยะ การเขียนโครงการโรงเรียนปลอดขยะมีกิจกรรมการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และลำดับที่ 5 การเขียนโครงการโรงเรียนปลอดขยะมีการกำหนดการบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอนและความเหมาะสมในองค์ความรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหาร

โรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความต้องการให้พัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอยมากเป็นอันดับหนึ่ง และเรียงลำดับความต้องการให้มีการพัฒนาตามลำดับข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดแนวคิดการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย (1) การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบด้วยนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านสังคม ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านวิถีการเชิงระบบ 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน 3) จุดแข็ง ได้แก่ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา จุดอ่อน ได้แก่ นโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างบริหารจัดการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โอกาส ได้แก่ ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ และด้านเทคโนโลยี ภาวะคุกคาม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งหวังผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ (1) พัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (2) พัฒนานโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (3) พัฒนาการมีส่วนร่วมและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษามุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (4) พัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ เป็นลำดับที่ 1 ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นลำดับที่ 2 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นลำดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นลำดับที่ 4 และด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ เป็นลำดับที่ 5 เนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความต้องการจำเป็นต้องการให้พัฒนาสมรรถนะด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ นิพัทธนันท์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบของกรมส่งเสริม

คุณภาพสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบนมีความพร้อมในการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้ง 4 มิติ โดยมีปัจจัยสนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านหลักสูตรในโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา 2) ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร 3) ปัจจัยด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) ปัจจัยด้านกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมโรงเรียน 5) ปัจจัยด้านความร่วมมือโรงเรียนกับชุมชน 6) ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมโรงเรียน 7) ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในโรงเรียน และ 8) ปัจจัยด้านผู้เรียน

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 องค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน 2) ด้านการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย 3) กระบวนการมีส่วนร่วม 4) การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ 5) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 6) ผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดขยะ แยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน พบว่าประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงานมีกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 10 วิธี โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ มีการจัดทำกิจกรรมการจัดการขยะ ไร้ไซเคิลอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่โรงเรียน มีการจัดทำกิจกรรมการจัดการขยะอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่โรงเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการโรงเรียนปลอดขยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา โปธาเกียง (2551) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักและจิตสำนึกของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักและจิตสำนึกของประชาชนในเรื่องขยะมูลฝอย และการจัดภูมิทัศน์เมืองอยู่ในระดับสูง โดยประชาชนรับรู้และเห็นด้วยว่าปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาปริมาณขยะเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายควรมีแก้ไขปัญหาโดยเร็ว ปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้านการจัดภูมิทัศน์ เห็นด้วยว่า ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้น่าอยู่ แนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ประชาชนเห็นว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะในชุมชน มีโครงการรณรงค์การแยกทิ้งขยะโดยผู้ทิ้งขยะ มีการส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยหมักใช้เองในครัวเรือน จัดให้มีถังขยะอินทรีย์โดยเฉพาะ ด้านการจัดภูมิทัศน์ ประชาชนเสนอว่าเทศบาลควรเอาจริงเอาจังกับผู้ประกอบการ ร้านค้าที่จัดตั้งแผงป้ายโฆษณาขนาดใหญ่บดบังทัศนียภาพของชุมชน ไม่ควรปล่อยให้มีการสร้างตึกสูงในชุมชน การสร้างบ้านเรือนของประชาชนในชุมชนทางเทศบาลควรเข้ามาควบคุม ดูแล และควรมีการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์โบราณสถานที่ ด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่าประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 5 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 11 วิธี โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ การบริหารโรงเรียนปลอดขยะมีการจัดทำหลักสูตรการจัดการขยะมูลฝอยภายในโรงเรียน และมีการสอดแทรกความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยไว้ในสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง มีการให้ความรู้ทางเสียงตามสาย หรือ Social Media ตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ ของโรงเรียน การให้ความรู้หน้าเสาธง การจัดทำคลิปวิดีโอ ป้ายนิเทศ โปสเตอร์ แผ่นพับหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ และมีการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือผลกระทบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สิทธิสมบูรณ์ เจริญพิณชัยพันธ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการจัดการขยะอินทรีย์ฐานศูนย์ในชุมชนเขตคูโพระ 3-4-5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการขยะอินทรีย์ฐานศูนย์ในชุมชนเขตคูโพระ 3-4-5 จะเน้นกระบวนการจัดการขยะอินทรีย์ฐานศูนย์ 5 ประการที่สำคัญ คือ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในกระบวนการจัดทำโครงการเพื่อให้สถานศึกษาได้รับทราบและเข้าใจทิศทาง การดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน การกระตุ้นจิตสาธารณะของสมาชิกในชุมชน การวางแผนการดำเนินการ การเสริมสร้างการเรียนรู้ และการประเมินผลและตรวจสอบ ส่วนควรสร้างกิจกรรมด้านการจัดการขยะโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และควรจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนปลอดขยะอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งกิจกรรมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะ ด้านที่ 3 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 9 วิธี โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ มีหน่วยการเรียนรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยหรือมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวมีการจัดทำนวัตกรรม / เทคโนโลยีทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม และมีการประชุมหารือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มีแนวทางส่งเสริม ปรับปรุงหรือพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษิรา กาเยาว์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของกลุ่มไตรภาคีในชุมชนกะเหรี่ยงจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภายในชุมชนสูงสุดประกอบด้วย การได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มไตรภาคีมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการชุมชน ส่วนการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มไตรภาคี มีเพียงการรับรู้ข่าวสารจากเพื่อนบ้านเท่านั้นที่บ่อยครั้ง ค่าเฉลี่ย 1.53 ซึ่งเป็นค่ามากที่สุด 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม จากผลการศึกษา พบว่า สมาชิกของกลุ่มไตรภาคีมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในระดับมากทุกด้าน 3) ระดับความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกลุ่มไตรภาคี พบว่ามีความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กร มีความสำเร็จในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน มีความสำเร็จในวิธีการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอยู่ในระดับมากทั้งหมด และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานในโรงเรียนในปัจจุบัน ด้านที่ 4 ด้านการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ พบว่าประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 6 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 9 วิธี โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ มีกิจกรรมการลดขยะที่ชัดเจน มีกิจกรรมการใช้ซ้ำในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ คัดแยกขยะมูลฝอยและนำกลับมาใช้ประโยชน์ มีการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะอินทรีย์การลดขยะอินทรีย์ และมีการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะรีไซเคิล การลดขยะรีไซเคิล และกิจกรรมการลดขยะทั่วไป ขยะติดเชื้อขยะอันตราย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ก่อโชค นันทสมบุญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนเท่ากับ 94.02/92.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 ความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้หลังฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คุณภาพการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายเท่ากับ 4.60 ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้เท่ากับ 0.7189 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจด้านสื่อ/อุปกรณ์การฝึกอบรมและด้านกิจกรรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนหลังฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 ระดับทัศนคติโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามระดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการน้ำเสีย ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการจัดการภูมิทัศน์ และด้านการจัดการพื้นที่นันทนาการ 3) เปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจที่มีเพศต่างกัน ก่อนอบรมและหลังฝึกอบรมพบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับทัศนคติก่อนอบรมโดยรวมและด้านการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสีย ด้านการจัดการภูมิทัศน์ด้านการจัดการพื้นที่นันทนาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ส่วนหลังการอบรมโดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน และระดับการมีส่วนร่วมก่อนอบรมและหลังอบรมตัวแปรด้านเพศ อายุและระดับการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ระดับทัศนคติก่อนฝึกอบรมตามตัวแปรด้านอาชีพพบว่าโดยภาพรวมด้านการจัดการพื้นที่นันทนาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการจัดการพื้นที่นันทนาการผู้ที่มีอาชีพรับจ้างแตกต่างจากผู้มีอาชีพเกษตรกรและผู้มีอาชีพเจ้าหน้าที่ภาคราชการ และโดยภาพรวมผู้ที่มีอาชีพรับจ้างแตกต่างจากผู้มีอาชีพเจ้าหน้าที่ภาคราชการแต่หลังอบรมโดยภาพรวม และเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับทัศนคติก่อนอบรมและหลังอบรมตามตัวแปรด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าโดยภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และระดับการมีส่วนร่วมก่อนอบรมและหลังอบรมตามตัวแปรด้านอายุระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่าโดยภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันโดยสรุปกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่สร้างและพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้นำครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้จัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้นำครอบครัวในชุมชนต่อไป ด้านที่ 5 ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่าประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 11 วิธี โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างวินัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในโรงเรียน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมการมีวินัยต่อตนเองและส่วนรวม มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับชุดเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ ตามแบบอย่างของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และมีการกำหนดผลสำเร็จการดำเนินกิจกรรมและกำหนดความยั่งยืนในการดำเนินงาน ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิวรรณ จินธรรม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาการจัดการ

เรียนรู้สิ่งแวดล้อมของเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ 1) ด้านสถานที่ที่มีพื้นที่จำกัด 2) ด้านหลักสูตรยังไม่มีหลักสูตรที่มุ่งพัฒนานักศึกษาโดยตรง 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นเฉพาะการบรรยายและปฏิบัติ 4) ด้านอุปกรณ์และสื่อ เกิดการขาดและขาดชุดความรู้และสื่อที่หลากหลาย 5) ด้านวิทยากรมีจำนวนจำกัด และ 6) ด้านการประเมินผลขาดการประเมินเชิงวิชาการ ส่วนความต้องการในการจัดการเรียนรู้ พบว่าด้านสถานที่เรียนรู้ต้องการพัฒนาพื้นที่แนวใหม่ตามหลัก “โคกหนองนาโมเดล” ที่สอดคล้องตามหลักภูมิสังคมและมุ่งการพึ่งตนเอง ด้านหลักสูตรต้องการหลักสูตรที่มุ่งสร้างนักศึกษาด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ควรฝึกการทดลองเพื่อค้นหานวัตกรรมใหม่ ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ต้องการปรับปรุงป้ายสื่อความหมายและชุดการเรียนรู้ที่มีสื่อประกอบ ด้านวิทยากรต้องการเพิ่มวิทยากรที่ชำนาญการด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผลต้องการแบบประเมินและเพิ่มศักยภาพด้านการประเมินแก่เจ้าหน้าที่ 2. แนวทางการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ 1) หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนรู้ควรเป็นหลักสูตรฝึกอบรม 3 - 5 วัน และเนื้อหาสาระควรเพิ่มการนำความรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมาบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นการพัฒนาคนให้คนจัดการดิน น้ำ และป่า 2) กิจกรรมการเรียนรู้จัดอบรมให้รู้จักจริง รู้แจ้งโดยใช้เทคนิค คือ เข้าบรรยาย บ่ายทดลอง และลงมือทำค่าสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ด้านสื่อและวิทยากรควรใช้สื่อประสมและจัดฐานการเรียนรู้และวิทยากรประจำฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) การประเมินผลควรใช้ทั้งเชิงปริมาณและการมีส่วนร่วม และการติดตามผลความสามารถของการเป็นนักศึกษาแกนนำด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุก 3 เดือน ถึง 1 ปี 3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบมุ่งนำความรู้สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมาบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างนักศึกษาแกนนำให้สร้างงานพึ่งตนเองได้ 2) วิธีการใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการในศูนย์เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ โดยการให้ความรู้ ทดลอง และปฏิบัติโดยใช้เทคนิคเข้าบรรยาย บ่ายทดลองและลงมือทำค่าสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้เวลาอบรมแบบเข้ม 3 วัน 3) สื่อและวิทยากรในการเรียนรู้ได้จัดฐานเรียนรู้ 9 ฐาน ที่มีวิทยากรและสื่อประจำฐาน ได้แก่ ฐานคนรักแม่ธรณี คนรักป่า คนรักน้ำ คนรักแม่โพสพ คนเอาถ่านคนรักสุขภาพ คนมีไฟ คนมีน้ำยา และคนติดดิน และ 4) การประเมินผลใช้การประเมินเชิงปริมาณและประเมินแบบมีส่วนร่วม ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเมื่อผ่านการเรียนรู้ในแต่ละฐานและติดตามผลการปฏิบัติตามบทบาทของแกนนำด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความอยู่ในระดับมาก ($X = 4.44$, $S.D. = 0.53$) 4. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ หลังการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนหลังการเรียนรู้ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีเจตคติต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านที่ 6 ด้านผลสำเร็จของโรงเรียนปลอดภัย พบว่าประกอบด้วย 3 วิธีการดำเนินงาน มีกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม และมีวิธีปฏิบัติทั้งหมด 12 วิธี โดยมี

วิธีการดำเนินงาน ดังนี้ มีการสร้างกลุ่มหรือมีการส่งเสริมให้มีการสืบทอดการดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะ มีผลการดำเนินโครงการด้านการจัดการขยะอินทรีย์ภายในโรงเรียนมีการคัดแยกขยะทั่วไปอย่างชัดเจนเป็นระบบ และมีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ รวมถึงการรวบรวมขยะส่งไปกำจัด และโรงเรียนมีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนปลอดขยะอย่างเป็นรูปธรรม และเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์ และมนัส สุวรรณ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ัจจัยสนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย ปัจจัยที่สำคัญทั้งหมด 8 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านหลักสูตรในโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาโรงเรียนฯมีลักษณะเป็น Cross-Curriculum คือทุกวิชาต้องการบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเข้าไปในเนื้อหาวิชานั้นๆ นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนมีการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและจัดกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนฯมีการจัดชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 3) ปัจจัย ด้านผู้เรียนการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาโรงเรียนมีการเน้นให้ความสำคัญกับเด็กในนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนประถมศึกษา เพราะหากมีการปลูกฝังเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างจริงจังแล้ว เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้น จะทำให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีในการร่วมป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อม 4) ปัจจัยด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนโดยจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ครูนักเรียนผู้ปกครองชุมชนในท้องถิ่น 5) ปัจจัยด้านกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมโรงเรียนโดยการจัดให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นมีการสอดแทรกกิจกรรมในโรงเรียนให้กับครู นักเรียน รวมทั้งการส่งเสริมการใช้สิ่งของหรือวัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม 6) ปัจจัยด้านความร่วมมือโรงเรียนกับชุมชนโดยโรงเรียนฯ มีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านครูนักเรียน ไปสู่ชุมชนในท้องถิ่นและทางโรงเรียนและนักเรียนได้มีการออกเยี่ยมชุมชนในท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม 7) ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีการจัดเตรียมสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องสมุดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้ดูสะอาดเรียบร้อย มีระเบียบ โดยมีการจัดสถานที่ให้อ่านนวยต่อการเรียนการสอน 8) ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในโรงเรียน มีการจัดตั้งชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยมีการเปิดโอกาสให้ครูนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นได้มีการแสดงออกในกิจกรรมร่วมกัน

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53, S.D. = 0.53$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41, S.D. = 0.46$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการหาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ จากโรงเรียนต้นแบบ การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จากการศึกษาสอบถามโรงเรียนในสังกัด และการนำเสนอแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารโครงการโรงเรียนปลอดขยะ จึงควรมีการศึกษาต่อไปถึงการนำแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษา ลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วม โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติงาน และระยะเวลาที่ชัดเจน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนปลอดขยะในภาพรวมที่กว้างขึ้นของสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ทั้งประเทศ และหลากหลายชั้น โดยศึกษาสถานศึกษา ในสังกัดอื่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางการบริหารโครงการโรงเรียนปลอดขยะของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ซึ่งผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการศึกษาในบริบทของต้นสังกัดที่แตกต่างกันออกไป เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ สำนักงานการศึกษาพิเศษ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือในระดับอาชีวศึกษา การศึกษาดังกล่าว จะช่วยให้ได้แนวทางที่หลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนปลอดขยะมีมิติและมุมมองใหม่ ๆ ที่กว้างขึ้นและหลากหลายทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชिरา กาเยาว์. (2550). *การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของกลุ่มไตรภาคีในชุมชนกะรนจังหวัดภูเก็ต*. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2558). *บทเรียนความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ศุภสภาลาดพร้าว.

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2550). *คู่มือโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร : กรม.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2544). *แนวทางสร้างสรรค์ Eco School โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565, จาก <http://www.deqp.go.th/media/36848/development-resize.pdf>.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2544). *สะพานสีเขียวสู่การปฏิบัติสิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ก่อโชค นันทสมบุรณ์. (2565). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนตำบลลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สิทธิสมบุรณ์ เจริญพาณิชย์พันธ์.(2555). *กระบวนการจัดการขยะอินทรีย์ฐานศูนย์ในชุมชนเขตไพเราะ 3-4-5*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์. (2556). *แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม*. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุทธิพงศ์ นิพัทธนันท์ และมนัส สุวรรณ. (2557). *ปัจจัยสนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบน*. *Parichart Journal* 26 (2), 95-111.
- สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี. (2559). *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *ข้อมูลสาธารณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. ค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://loe1.go.th/>